Rok III. Lwów, 22 Marca 1879. **Nr. 6.**

Właściciel, wydawca i redaktor odpowiedzialny: ks. Otton Hołyński.

Wychodzi co drugą sobotę, w objętości jednego arkusza druku.
OGŁOSZENIA przyjmuje się za opłatą 6 ct. od miejsca objętości jednego wiersza drobnym drukiem za każdorazowe umieszczenie.
Miejscowi prenumeratorowie odbierać mogą w Drukarni Ludowej, przy placu bernardyńskim l. 7. (obok hotelu krakowskiego).

REDAKCYA, ADMINISTRACYA i EXPEDYCYA plac kapitulny l. 7.
PRENUMERATA wynosi: Razem z *Wiad. Kość* rocznie złr. 4. 20; półrocznie złr. 2. 10; kwartalnie złr. 1. 5 ct. W ces. niem. razem 9 marek. Sam *Bonus Pastor* rocznie 3 : złr. półrocznie złr. 1. 50; kwartalnie 80 ct. W ces. niem. rocznie 6 marek.

BONUS PASTOR

Instrukcya ś. Kongregacyi de propaganda fide.

O dyspensach małżeńskich.

W pismach peryodycznych, traktujących o prawie kanonicznem, wysoce cenionych w świecie naukowym, lecz u nas mało rozpowszechnionych, znajdujemy bardzo ważną instrukcyą przez św. Kongregacyą de Propaganda Fide o dyspensach małżeńskich nie dawno wydaną, której znajomość nie tylko bardzo użyteczna, ale niekiedy nawet niezbędną jest dla WW. XX. proboszczów i spowiedników. Podajemy przeto jej brzmienie tak, jak jest wydrukowaną w czasopismach: *Analecta Juris Pontificii* (Paryż, u Palmego) ser. 16. str. 1133.; Veringa „*Archiv für katholisches Kirchenrecht*“ tom 39. str. 43 i „*La Semaine du Clergé*“ (Paryż u Vive'sa) tom 11. str. 324.

INSTRUCTIO
SUPER DISPENSATIONIBUS MATRIMONIALIBUS.

Cum dispensatio sit juris communis relaxatio cum causae cognitione, ab eo facta, qui habet potestatem, exploratum omnibus est dispensationes ab impedimentis matrimonialibus non esse indulgendas, nisi legitima et gravis causa interveniat. Quin imo facile quisque intelligit, tanto graviorem causam requiri, quanto gravius est impedimentum, quod nuptiis celebrandis opponitur. Verum haud raro ad S. Sedem perveniunt supplices litterae pro impetranda aliqua hujusmodi dispensatione, quae nulla canonica ratione fulciuntur. Accidit etiam quandoque, ut in hujusmodi supplicationibus ea omittantur, quae necessario exprimi debent, ne dispensatio nullitatis vitio laboret. Idcirco opportunum visum est in praesenti Instructione paucis perstringere praecipuas illas causas, quae ad matrimoniales dispensationes obtinendas juxta canonicas sanctiones, et prudens ecclesiasticae provisioni arbitrium, pro sufficientibus haberi consueverunt; deinde ea indicare, quae in ipsa dispensatione petenda exprimere oportet.

Atque ut a causis dispensationum exordium ducatur, operae pretium erit imprimis animadvertere, unam aliquando causam seorsim acceptam insufficientem esse, sed alteri adjunctam sufficientem existimari; nam quae non prosunt singula, multa juvant, *arg. l. 5. C. probat* Hujusmodi autem causae sunt, quae sequuntur:

1. *Angustia loci* sive absoluta sive relativa (ratione tantum Oratricis), cum scilicet in loco originis, vel etiam domicilii cognatio foeminae ita sit propagata, ut alium paris conditionis, cui nubat, invenire nequeat, nisi consanguineum vel affinem, patriam vero deserere sit ei durum.

2. *Aetas foeminae superadulta*, si scilicet 24 aetatis annum jam egressa hactenus virum paris conditionis, cui nubere possit, non invenit. Haec vero causa haud suffragatur viduae, quae ad alias nuptias convolare cupiat.

3. *Deficientia aut incompetentia dotis*, si nempe foemina non habeat actu tantam dotem, ut extraneo aequalis conditionis, qui neque consanguineus neque affinis sit, nubere possit in proprio loco, in quo commoratur. Quae causa magis urget, si mulier penitus indotata existat, et consanguineus vel affinis eam in uxorem ducere, aut etiam convenienter ex integro dotare paratus sit.

4. *Lites super successione bonorum jam exortae*, vel *earundem grave* aut *imminens periculum*. Si mulier gravem litem super successione bonorum magni momenti sustineat neque adest alius, qui litem hujusmodi in se suscipiat, propriisque expensis prosequatur, prater illum, qui ipsam in uxorem ducere cupit, dispensatio concedi solet; interest enim Reipublicae, ut lites extinguantur. Huic proxime accedit alia causa, scilicet *Dos litibus involuta*, cum nimirum mulier alio est destituta viro, cujus ope bona sua recuperare valeat. Verum hujusmodi causa nonnisi pro remotioribus gradibus sufficit.

5. *Paupertas viduae*, quae numerosa prole sit onerata, et vir eam alere polliceatur. Sed quandoque remedio dispensationis succurritur vidua ea tantum de causa, quod junior sit, atque in periculo incontinentiae versetur.

6. *Bonum pacis*, quo nomine veniunt nedum foedera inter regna, et Principes, sed etiam extinctio gravium inimicitiarum, rixarum, et odiorum civilium. Haec causa adducitur vel ad extinguendas graves inimicitias, quae inter contrahentium consanguineos vel affines ortae sint, quaeque matrimonii celebratione omnino componerentur; vel quando inter contrahentium consanguineos et affines inimicitiae graves viguerint, et, licet pax inter ipsos inita jam sit, celebratio tamen matrimonii ad ipsius pacis confirmationem maxime conduceret.

7. *Nimia, suspecta, periculosa familiaritas*, nec non *cohabitatio* sub eodem tecto, quae facile impediri non possit.

8. *Copula* cum consanguinea vel affine vel alia persona impedimento laborante praehabita, et *Praegnantia, ideoque legitimatio prolis*, ut nempe consulatur bono prolis ipsius, et honori mulieris, quae secus innupta maneret. Haec profecto una est ex urgentioribus causis, ob quam etiam plebeis dari solet dispensatio, dummodo copula patrata non fuerit sub spe facilioris dispensationis: quae circumstantia in supplicatione foret exprimenda.

9. *Infamia mulieris*, ex suspicione orta, quod illa, suo consanguineo aut affini nimis familiaris, cognita sit ab eodem, licet suspicio sit falsa, cum nempe, nisi matrimonium contrahatur, mulier graviter diffamata, vel innupta remaneret, vel disparis conditionis viro nubere deberet, aut gravia damna orirentur.

10. *Revalidatio matrimonii*, quod bona fide et publice, servata Tridentini forma, contractum est; quia ejus dissolutio vix fieri potest sine publico scandalo, et gravi damno, praesertim foeminae, *c. 7 de consanguin.* At, si mala fide sponsi nuptias inierunt, gratiam dispensationis minime merentur, sic disponente Conc. Trid. *Sess. XXIV, cap. V. de Reform. matrim.*

11. *Periculum matrimonii mixti*, vel *coram acatholico ministro celebrandi*. Quando periculum adest, quod volentes matrimonium in aliquo etiam ex majoribus gradibus contrahere, ex denegatione dispensationis ad ministrum acatholicum accedant pro nuptiis celebrandis spreta Ecclesiae auctoritate, justa invenitur dispensandi causa, quia adest non modo gravissimum fidelium scandalum, sed etiam timor perversionis, et defectionis a fide taliter agentium et matrimonii impedimenta contemnentium, maxime in regionibus, ubi haereses impune grassantur. Id docuit haec Sancta Congregatio in instructione die 17. Aprilis 1820 ad Archiepiscopum Quebecensem data. Pariter cum Vicarius Apostolicus Bosniae postulasset, utrum dispensationem elargiri posset iis Catholicis, qui nullum aliud praetexunt motivum, quam vesanum amorem, et simul praevidetur, dispensatione denegata, eos coram judice infideli conjugium fore inituros, S. Congregatio S. Officii in Fer. IV. 14 Aug. 1822 decrevit: „Respondendum Oratori, quod in exposito casu utatur facultatibus sibi in Form. II. comissis, prout in Domino expedire judicaverit“. Tantumdem dicendum de periculo, quod pars catholica cum acatholico matrimonium celebrare audeat.

12. *Periculum incestuosi concubinatus.* Ex superius memorata instructione an. 1822 elucet, dispensationis remedium, ne quis in concubinatu insordescat cum publico scandalo, atque evidenti aeternae salutis discrimine, adhibendum esse.

13. *Periculum matrimonii civilis.* Ex dictis consequitur probabile periculum, quod illi, qui dispensationem petunt, ea non obtenta, matrimonium dumtaxat *civile*, ut aiunt, celebraturi sint, esse legitimam dispensandi causam.

14. *Remotio gravium scandalorum.*

15. *Cessatio publici concubinatus.*

16. *Excellentia meritorum*, cum aliquis aut contra fidei catholicae hostes dimicatione aut liberalitate erga Ecclesiam, aut doctrina, virtute, aliove modo de religione sit optime meritus.

Hae sunt communiores, potioresque causae, quae ad matrimoniales dispensationes impetrandas adduci solent; de quibus copiose agunt theologi, ac sacrorum canonum interpretes [1]).

Sed jam se convertit Instructio ad ea, quae praeter causas in litteris supplicibus pro dispensatione obtinenda, de jure vel consuetudine, aut stylo Curiae exprimenda sunt, ita ut si etiam ignoranter taceatur veritas, aut narretur falsitas, dispensatio nulla efficiatur. Haec autem sunt:

1. *Nomen et cognomen* Oratorum, utrumque distincte, ac nitide ac sine ulla litterarum abbreviatione scribendum.

2. *Dioecesis originis* vel *actualis domicilii.* Quando Oratores habent domicilium extra dioecesim originis, possunt, si velint, petere, ut dispensatio mittatur ad Ordinarium dioecesis, in qua nunc habitant.

3. *Species* etiam *infima* impedimenti, an sit consanguinitas, vel affinitas, orta ex copula licita vel illicita; publica honestas originem ducens ex sponsalibus, vel matrimonio rato; in impedimento *criminis*, utrum provenerit ex conjugicidio cum promissione matrimonii, aut ex conjugicidio cum adulterio, vel ex solo adulterio cum promissione matrimonii; in cognatione spirituali, utrum sit inter levantem et levatum, vel inter levantem et levati parentem.

4. *Gradus consanguinitatis*, vel *affinitatis*, aut *honestatis* ex matrimonio rato, et an sit simplex, vel mixtus, non tantum remotior, sed etiam propinquior, uti et linea, an sit recta et transversa; item an Oratores sint conjuncti ex duplici vinculo consanguinitatis, tam ex parte patris quam ex parte matris.

5. *Numerus impedimentorum*, e. gr. si adsit duplex aut multiplex consanguinitas vel affinitas, vel si praeter cognationem adsit etiam affinitas, aut aliud quodcumque impedimentum sive dirimens, sive impediens.

6. *Variae circumstantiae*, scilicet an matrimonium sit contrahendum, vel contractum; si jam contractum,

---

[1]) Inter ceteros consulendi Pyrrhus Corradus — *Praxis dispensationum Apostolicarum*, lib. VII et VIII, ac Vincentius de Justis: *De dispensationibus matrimonialibus*, lib. III.

aperiri debet, an bona fide, saltem ex parte unius, vel cum scientia impedimenti; idem an praemissis denuntiationibus, et juxta formam Tridentini; vel an spe facilius dispensationem obtinendi; demum an sit consummatum, si mala fide, saltem unius partis, seu cum scientia impedimenti.

7. *Copula incestuosa*, habita inter sponsos ante dispensationis executionem, sive ante, sive post ejus impetrationem, sive intentione facilius dispensationem obtinendi, sive etiam seclusa tali intentione, et sive copula publice nota sit, sive etiam occulta. Si haec reticeantur, subreptitias esse et nullibi ac nullo modo valere dispensationes super quibuscumque gradibus prohibitis consanguinitatis, affinitatis, cognationis spiritualis, et legalis, nec non et publicae honestatis, declaravit S. Congregatio S. Officii fer. IV. 1 Augusti 1866. In petenda vero dispensatione super impedimento affinitatis primi vel secundi gradus lineae collateralis, si impedimentum nedum ex matrimonio consummato cum defuncto conjuge Oratoris vel Oratricis, sed etiam ex copula antematrimoniali seu fornicaria cum eodem defuncto ante initum cum ipso matrimonium patrata oriatur, necesse non est, ut mentio fiat hujusmodi illicitae copulae, quemadmodum patet ex responso S. Poenitentiariae diei 20 Martii 1842, probante s. m. Greg. XVI ad Episcopum Namurcensem, quod generale esse, idem Tribunal litteris diei 10 Decembris 1874 edixit.

Haec prae oculis habere debent non modo, qui ad S. Sedem pro obtinenda aliqua matrimoniali dispensatione recurrunt, sed etiam qui ex pontificia delegatione dispensare per se ipsi valent, ut facultatibus, quibus pollent, rite, ut par est, utantur.

Datum ex Aedibus S. C. de Prop. Fide die 9 Maji 1877.

SŁOWO

o majątku duchownym dyecezyi krakowskiej.

W *Czasie* z 12 marca b. r. zamieścił pod powyższym tytułem ks. dr. Chełmecki nader interesujący artykuł o majątku duchownym dyecezyi krakowskiej. Ponieważ sprawa ta, z powodu rozpraw w komissyi budżetowej o dotacyi biskupstwa krakowskiego, żywo nas obchodzi, zamieszczamy wspomniony artykuł w całości:

Kościół, królestwo Boże na ziemi, potrzebuje do osiągnienia swoich celów także dóbr doczesnych. Potrzebuje ich do utrzymania sług swoich, potrzebuje ich na pokrycie kosztów z odprawieniem służby Bożej połączonych, potrzebuje ich na wsparcie ubogich, tudzież do tworzenia i utrzymania instytucyj kościelnych. To też opierając się na przykładzie Chrystusa[1]) i jego wyroku[2]), na rozkazie apostolskim[3]) i praktyce[4]), oddawna nabywał Kościół majątki.

Stósownie do zamożności, indywidualnego charakteru i pobożności ludów, bywał majątek duchowny w jednych krajach większy, w drugich mniejszy. W jednych się wzmagał, w innych upadał lub zupełnie znikł skutkiem zaburzeń, przewrotów politycznych i wojen.

Naród nasz z natury swej szlachetny, z hojności i pobożności słynny, szczodre czynił dla Kościoła ofiary. Był on arcytroskliwy o pomnożenie chwały Bożej, przyozdobienie świątyń, uposażenie kapłanów. Wybierał się kto na wojnę, czynił pobożne na rzecz Kościoła zapisy; pogromił wroga, korzyści w boju odniesione stawały się własnością Kościoła; w uroczystości familijne: urodzin, chrzcin Kościół bogate odbierał wiązania, a testamentem nie rzadko rozległe majętności przekazywano kościołom.

Stąd łatwy wniosek, że majątek Kościoła w Polsce był wielki, i że stan jego mniej, niż gdzieindziej niekorzystnym uległ zmianom.

Ponieważ Kraków był osią i ogniskiem Polski, łatwo pojąć, że dyecezya krakowska większą rozległość terytoryalną miała i większym dysponowała majątkiem.

Przekroczyłbym zakres niniejszego traktatu, gdybym się chciał szczegółowo rozwodzić nad obszarem tej dyecezyi, gdybym chciał wymieniać jej granice, wszystkie jej fundusze i dobra ziemskie.

Ograniczę się tu tylko głównie na przedstawieniu tego majątku dyecezyi krakowskiej, który między rokiem 1800 a 1802 przez rząd austryacki na rzecz funduszu religijnego inkamerowany został, a obecnie w wykazach rządowych między dochodami tegoż funduszu nie jest umieszczony. Do tego dodam wielkiej doniosłości uwagi o innych jeszcze funduszach.

Już z tego cząstkowego przedstawienia poweźmie każdy wyobrażenie, jak ogromnym musiał być dyecezyi krakowskiej majątek!

Pracując przez lat wiele w konsystorzu krakowskim, miałem sposobność odczytywania aktów w archiwach i spisywałem przez długi czas szczegóły, do tego przedmiotu się odnoszące. Już w r. 1862 (patrz. feil. *Czasu* nr. 95) ogłosiłem był tę pracę. Atoli inny cel miała ona wtedy, a inny ma dzisiaj. To też inne ramy ma ta praca dzisiaj, a inne miała wtedy. Dziś inna skłania mię okoliczność do republikacyi, przeto też stosownie do celu nowemi tę dawną pracę uzupełniam szczegółami i uwagami.

W obecnej chwili rozchodzi się w Wiedniu o udotowanie i obsadzenie biskupstwa krakowskiego. W komissyi budżetowej Rady państwa stoczono przed kilku dniami żwawą utarczkę względem dotacyi. Pan minister zaprojektował nader skromne, powiedzmy ubogie uposażenie dla biskupstwa krakowskiego, które w ten sposób zepchnął do rzędu najuboższych w Austryi. Co więcej, projekt tak motywował, że każdy spraw dyecezyi krakowskiej nie świadom, nabiera zeń przekonania, jakoby i ta licha sumka nie była częściową spłatą wielkiego długu, ale raczej jałmużną, z kieszeni opodatkowanych całego państwa zebrać się mającą, a więc okruchem, który ze stołu wiedeńskiego Rady państwa dla nas niegodnych łaskawie spadnie! Tak też rzecz pojęli niemieccy członkowie komissyi i zaraz na wstępie pogrzebać ją chcieli. Nader trafne i silne przemówienie zacnego członka komissyi, pana Smarzewskiego, który zawsze, dzięki swemu niepospolitemu talentowi, nagle grunt przedmiotu pochwycić i arcywymownie go przedstawić umie, taki miało skutek, że w tej zaciętej walce chwilowe nastąpiło zawieszenie broni. Zaraz jednak po ukończeniu obrad delegacyjnych w Peszcie przyjdzie znów ta sprawa na porządek dzienny komissyi, a następnie Izby. Sądzę przeto, że wśród takich okoliczności pożyteczną jest rzeczą, pracę, która tej sprawie za podstawę służy, w pamięci odświeżyć.

* * *

W aktach konsystorza krakowskiego znajdują się dowody, że znaczne dobra w Królestwie Polskiem położone, które różnych duchownych instytutów krakowskich własnością były, jakoto:

Kostomłoty, Niekurza, Opatkowice, Opatkowiczki, Piestrzec, Przyczniów, Rzemiądzice, Wilków, Zborówek itd.,

---

[1]) Jan św. XIII. 29. [2]) Łuk. ś. X. 7.
[3]) 1. Kor. IX. 13. Por. Can. *Ex his*. 22. Can. 12. Q. 1. Tym. V. 18.
[4]) Dz. Ap. II. 44. Sqq. IV. 34. Sqq.

między r. 1802 a 1809 przez ówczesny rząd austryacki zabrane i następnie sprzedane zostały. Nie ma tam jednak ani śladu, co stało się z kapitałami, z sprzedaży zebranemi. Według ówczesnego ducha czasu i praktyki, powinnyby były do ogólnego funduszu religijnego wpłynąć. W takim razie jednak znalazłyby były dziś miejsce w preliminarzu rządowym pod rubryką Kraków, a przecież ich tam — rzecz smutna — nie znajdujemy!

Ciekawa przeto, gdzie są te wielkie kapitały i na co procenta od nich bywają obracane?

W aktach tegoż konsystorza znajdują się również dowody, że dobra biskupstwa krakowskiego, mianowicie państwo Sławków wraz z attynencyami: Jaworzno, Dąbrowa, Długoszyn, Promnik, Byczyna, Ciężkowice, Luszowice, Góry Luszowskie, już dawniej, mianowicie jeszcze przed rokiem 1802 biskupstwu krakowskiemu odjęte zostały i w administracyą rządu przeszły z zastrzeżeniem, że dochody z nich płynące, na cele religijne będą obracane. Atoli dochodów z tego tytułu rząd austryacki nigdzie nie wykazał, aczkolwiek pomienione dobra w spadku po rządzie poprzednim znów w roku 1846 w posiadanie objął.

Przechodzę do najważniejszej kategoryi zabranych przez rząd austryacki funduszów dyecezalnych.

Pomieniony rząd zainkamerował w epoce 1802—1809 na rzecz ogólnego funduszu religijnego kapitały i czynsze, ogromnej wartości dobra ziemskie, wiele kamienic i dziesięcin, które poniżej szczegółowo podam z dodaniem roku inkamerowania i wymienienia nazwisk właścicieli.

I. Kapitały i czynsze inkamerowane około roku 1804/5.

a) na wsi Branice kapitał 1000 złp., własność kościoła kollegialnego św. Jerzego; *b*) na wsi Bronowice rocznego czynszu 200 złp., własność tegoż samego kościoła; *c*) na domu pod l. 332 w ulicy Szewskiej, kapitał również własnością tego samego kościoła będący 200 złp.; inkamerowane r. 1808/9; *d*) z Promnika rocznego czynszu 268 złp., dochód proboszcza kaplicy królewskiej w katedralnym kościele.

II. Dobra ziemskie inkamerowane roku 1802/3:

a) państwo Lipowiec z przyległościami: Babice, Jankowice, Jeleń, Mętków, Olszyny, Rozkochów, Wygiełzów, Zagórze, Żarki, własność biskupstwa krakowskiego; *b*) wieś Prusy, własność prymasa państwa; *c*) wieś Głęboka; *d*) wieś Dojazdów; *e*) wieś Mistrzowice; inkamerowane r. 1803/4: *f*) wieś Brzezie; inkamerowane roku 1804/5; *g*) wieś Górka; inkamerowane roku 1805/6: *h*) wieś Dziekanowice; *i*) wieś Więckowice; *k*) wieś Zielonki; inkamerowane r. 1806/7; *l*) wieś Batowice; *ł*) wieś Bolechowice; *m*) wieś Tonie; *n*) wieś Węgrzce; inkamerowane na rok 1808/9; wieś Wyciąże, własność kapituły katedry krak.

III. Domy w gminie I i II miejskiej:

a) dom pod liczbą 114, własność prymasa państwa; *b*) domy pod liczbą 115, *c*) 116. *d*) 120. *e*) 124, *f*) 125, *g*) 129, *h*) 168, *i*) 171, *k*) 176, *l*) 194 własność kapituły katedralnej krakowskiej.

Domy co dopiero wyszczególnione przeznaczone były dla xx. kanoników katedralnych na mieszkanie.

IV. Dziesięciny

inkamerowane około roku 1802/3: 1) z wsi Dojazdów, 2) Mistrzowice, 3) Peszów, 4) Raciborowice, 5) Węgrzynowice, własność kapituły katedralnej krakowskiej; około roku 1804/5: 6) Bibice, 7) Modlniczka, fundusz altaryi św. Maryi egips. w kościele katedralnym; inkamerowane około roku 1805/6: 8) Więckowice; inkamerowane około roku 1806/7: 9) Batowice. 10) Bolechowice. 11) Bossutów, 12) Węgrzce, 13) Brodła, własność kapituły katedralnej krakowskiej; inkamerowane około roku 1808/9: 14) Czernichów. 15) Kamień, 16) Kłokoczyn, 17) Łobzów, 18) Okleśno, 19) Podłęże, 20) Przeginia, 21) Rusocice, 22) Sułkowa, 23) Wołowice. 24) Zagacie, własność kaplicy w kościele katedralnym, tudzież probostwa w Czernichowie, do tejże kaplicy inkorporowanego.

Oczywista, że fundusz religijny dyecezyi krakowskiej do roku 1809 istniał i również oczywista, iż tenże fundusz ubogim bynajmniej nie był, lecz wystarczał na opędzenie potrzeb tak kościołów, jak duchowieństwa [1]). Nie przestał także i później, acz zmniejszony, fundusz wzmiankowany istnieć; atoli w nieco odmiennej formie. Senat rządzący bowiem wolnego miasta Krakowa niewłaściwie do dochodów ogólno-krajowych go wcielił, oświadczając, iż na przyszłość wszelkie potrzeby tak duchowieństwa jak Kościoła z ogólnego, a tym sposobem znacznie powiększonego funduszu krajowego zaspokojone będą. Rząd austryacki zatem, wszedłszy powtórnie w posiadanie Krakowa i W. Księstwa tego nazwiska i znalazłszy fundusz religijny zjednoczony z ogólnym krajowym funduszem, aż do obecnej chwili rozdziału tychże funduszów nie uskutecznił. ani nawet ogólnej summy wcielonych funduszów nie podał.

Nie mogę w tem miejscu nie uczynić wzmianki o najnowszym (1874) między Austryą a Rossyą zawartym układzie. Między wydanemi na rzecz Krakowa przez Rosyę funduszami, znajduje się tak zwany *Stiftungsfond* i wynosi 383,054 rubli. W tej summie mieści się pewna część kapitału, pochodzącego z sprzedaży dóbr biskupa krakowskiego. W preliminarzu rządowym na rok 1879 nie ma o tem wzmianki.

Nie ma tam także wzmianki o znacznym kapitale, osiągniętym przed kilku laty z sprzedaży Jaworzna, które jak wyżej wymieniłem, było własnością biskupa krakowskiego.

Nie ma wzmianki o funduszach Bożogrobców, czyli tak zwanych Miechowitów przy kościele św. Barbary w Krakowie. Fundusze wynosiły 64—65 tysięcy złr. kapitału i były w administracyi rządu austryackiego. Wydatki z tytułu rzeczonych funduszów były nieznaczne, w przecięciu 800 złr. rocznie. A ponieważ przez trzydzieści lat z górą trwała administracya, przeto kapitał, dodając do niego procent, musiał się podwoić i przedstawia dziś zapewne poważną summę, najmniej 120,000 złr. wynoszącą.

Kapitał ten powinien być w moc prawa obrócony na uzupełnienie stosownej dotacyi dla biskupa krakowskiego lub kapituły katedry krakowskiej. Historya jego jest ciekawa. Proszę posłuchać.

Papież Pius VII na prośbę rządu Królestwa Polskiego postanowił bullą z 30 czerwca r. 1818 zasupprymować w Królestwie Polskiem tyle klasztorów lub opactw i benef. simpl., ile było potrzeba do uzupełnienia dotacyi biskupów i sustentacyi kapituł i seminaryjów, których fundusze skutkiem wojen znacznie były zeszczuplały, tudzież na udotowanie kompletne nowo erygowanego biskupstwa, kapituły i seminaryum w Janowie. Niebawem (1819) dokonał suppresyi arcybiskup warszawski ks. Franciszek Malczew-

[1]) Z osnowy konwencyj, zawieranych między Rossyą i Austryą, trzeba wnosić, że rząd austryacki, opuszczając 1809 r. Kraków, niektóre kapitały duchowne w swojem zatrzymał posiadaniu. Mianowicie w konwencyi z 4 marca 1825 r. czytam: *Sa Majesté l'Empereur d'Autriche fera remettre au gouvernement de Pologne la Partie du fond... Westgalizischen Stiftungsfond, qui à l'époque de traité de paix de 1800 est resté dans la possession du gouvernement Imperiale d'Autriche*.... Tak w tej jako i w innych konwencyach: z 29 czerwca 1821, z 29 kwietnia 1828 itd. jest mowa o restytucyi, wynagrodzeniu (*dédommager*) duchownych instytutów krak., o spłatach wzajemnych ich kapitałów itd. Atoli ostatecznego rezultatu z tych negocyacyj jako i z umowy (*Schluss-Protocoll*) z r. 1874 nie przedstawił rząd dotąd.

ski, obszernym, szczegółowo spisanym dekretem, w którym czytam, że między innemi i konwent Bożogrobców w Miechowie suppresyi uległ.

Cóż się nie dzieje dalej?

Gdy rząd austryacki zajął Kraków w r. 1846, wpadł po niejakim czasie na ślad tej bulli i począł tak argumentować:

Konwent główny Bożogrobców w Miechowie został w skutku bulli papieża Piusa VII supprymowanym, przeto też i filia jego w Krakowie *co ipso* supprymowaną została. Fundusze tej filii zabieramy więc na rzecz skarbu państwa (*Staatsfond*).

Długo opierał się tej argumentacyi ks. Pękalski, jeden z dwóch żyjących wówczas Bożogrobców, długo powtarzał prośby o pozwolenie zaprowadzenia nowicyatu, długo popierał go w tych słusznych żądaniach konsystorz krakowski, ale to wszystko nic nie pomogło, bo rząd, wprawdzie nie zaraz, lecz dopiero przed paru laty, ale zawsze zabrał fundusze, a tymczasem umarli dwaj Bożogrobcy ostatni!

Prawnicy orzekną, a i historya zapisze, czy argumentacya rządu była trafna, pomnąc zwłaszcza, że Kraków w czasie wydania bulli i w czasie jej wykonania po za obrębem Królestwa Polskiego leżał i w dekrecie suppressyi o Bożogrobcach krakowskich, którzy, lubo dependowali od Miechowa, ale swojego przełożonego w Krakowie mieli, mowy nie ma i mowy być nie mogło.

Atoli pomijam na teraz tę przykrą stronę kwestyi i stając na gruncie faktu dokonanego, tudzież na bulli Piusa VII, na której oparł się także rząd austryacki, twierdzę, że fundusze Bożogrobców w Krakowie, skoro ich rząd austryacki jako supprymowanych powołaną bullą uznał, w moc tej samej bulli na uzupełnienie (*ad congruae cujuslibet jam existentis Eppalis Mensae, Capituli et Seminarii dotationis implementum*, słowa bulli) w pierwszym rzędzie dotacyi biskupa krakowskiego, a w drugim kapituły krakowskiej użyte być winny.

Obie te instytucye, sławą Polski będące, tak hojnie niegdyś dotowane, straciły w skutek klęsk politycznych narodu — pożal się Boże! niemal do szczętu substancye swoje! Kapituła, niegdyś seminaryum biskupów na całą Rzeczpospolitą, brylant w historyi naszego narodu, zepchniętą została na miejsce ostatnie! Nie ulega wątpliwości, że zaledwie trzecią część dawnej ilości posad zatrzymać może, i że każda z tych ubogie tylko otrzyma uposażenie! Tego rząd dobrze świadom, bo już do wypracowania planu jej reorganizacyi rękę przyłożył. Czy nie leży w interesie sprawiedliwości, aby funduszem Bożogrobców, gdyby takowy na powiększenie dotacyi biskupa użytym być nie potrzebował, w myśl bulli Piusa VII, kapitule krakowskiej przyjść w pomoc? Sądzę, że należałoby o to zapukać.

Powiedziałem wyżej, że w preliminarzu rządowym na rok 1879 nie umieszczono w rubryce dochodów dyecezyi krakowskiej licznych pozycyj.

Zapyta niejeden: ale cóż tam przecie umieszczono?

Otóż preliminarz krótko sprawia się z nami.

W rubryce wydatków (str. 34) jest tam 18 pozycyj, a ogólna summa wydatków podana na 13,164 złr.[1]). Zaś rubryka dochodów (str. 53) obejmuje tylko sześć pozycyj:

1) z procentów od obligacyj państwa . . .	514	złr.
2) z procentów od kapitałów prywatnych . .	672	„
3) z czynszów dzierżawn. (z domów) . . .	1344	„
4) dochód interkalarny . . . . , . .	5000	„
5) różne wpływy . . . . , . .	100	„
6) dodatek do funduszu religijnego	19534	„
razem .	27164	złr.

Uderza w preliminarzu, że gdy z całej Galicyi wpływa do funduszu religijnego dochodu interkalarnego z opróżnionych prebend 8000 złr. wpływa z tego tytułu do tegoż funduszu z samej maleńkiej dyecezyi krakowskiej 5000 złr., ba w r. 1877 wynosiła ta pozycya nawet 9559 złr. Uderza następnie, że gdy wszystkie dyecezye w Galicyi razem płacą dodatku do funduszu religijnego 34,145 złr., sama dyecezya krakowska płaci z tego tytułu 19,534 złr.

Zestawiając dochód dyecezyi krakowskiej z rozchodem, pokazuje się, że summa dochodu przewyższa summę rozchodu o 14,000 złr.!

Zastanawiać więc musi, dla czego p. minister, żądając dodatkowo od Rady Państwa kwoty 3500 złr.. w celu podwyższenia dotacyi biskupa krakowskiego do 10,000 złr., nie oświadczył w motywach, że na pokrycie tego wydatku wykazał w preliminarzu nadwyżkę 14,000 złr. Zastanawiać musi, że posłowie niemieccy, do komissyi budżetowej należący, zapewne niechęcią ku nam i Kościołowi powodowani, z całą gwałtownością przeciw projektowi p. ministra wystąpili, nie bacząc na to, że ten lichy dodatek 3500 złr. w wykazanych 14,000 złr. pokrycie znajduje.

Ależ to niestety! tak bywa na świecie, że nie raz i najsprawiedliwszą możesz przegrać sprawę, jeżeliś w porę dla niej mądrych i życzliwych nie zyskał obrońców.

Vigilantibus jura favent.

Trzeba jednak mieć pewność, że delegacya polska w Wiedniu będzie umiała i będzie szczerze chciała bronić tej sprawy, która nie tylko Kraków, ale kraj cały żywo obchodzi. Idzie tu o dwie ważne rzeczy, ściśle z sobą złączone: o uregulowanie krakowskiego funduszu religijnego i o wymiar stósownej dla biskupa dotacyi.

Trzeba mieć pewność, że najprzewielebniejsza krakowska władza dyecezalna gwoli uregulowania rachunku i ustalenia cyfry krakowskiego funduszu religijnego, stosowne z swej strony poczyni kroki i rzecz ukończy, dopóki pleśń i mole nie zniszczą aktów.

Trzeba mieć pewność, że minister nasz, p. Ziemiałkowski zajmie się szczerze tą sprawą i do licznych zasług swoich około dobra kraju i tę dorzuci.

Trzeba w końcu mieć pewność, że p. namiestnik Jxc. hr. Potocki, z troskliwości o dobro kraju dobrze znany, a tej sprawy czuły opiekun, w razie jakowych trudności, swojego, gdzie należy, użyje wpływu i wielkie ukończy dzieło.

Pisałem w Wiedniu dnia 28 lutego 1879 r.

Ks. Jan Chełmecki.

KORRESPONDENCYE.

Z nad Dunajca. Chodziło Wam o to*), aby się dowiedzieć, jakie się w naszej dyecezyi tworzy stowarzyszenie pomiędzy duchownymi, na którego cel zbierają się składki. Otóż ma się zebrać fundusz dla niesienia pomocy duchownym, znajdującym się w potrzebie, czy to skutkiem choroby, czy starości, czy innego nieszczęścia, jak np. ognia, nieurodzaju lub straty, poniesionej bez winy w gospodarstwie. Skoro

[1]) Biskupstwo krakowskie, dotacye: administrator dyecezyi 6000 złr.; 2) najem mieszkania 1122 złr.; 3) utrzymanie budynku 250 złr.; 4) pauszale na kancelaryę konsystorską 2000 złr. Razem 9372 złr.

i t. d. i t. d.

*) Porównaj nr. 3 *Boni Pastoris* z tego roku. Przyp. Red.

więc summa składek dojdzie do 25.000 złr., rozpocznie się rozdawanie zapomogi. A ponieważ najprzew. ks. biskup sam złożył na ten cel 10.000 złr., i ponieważ udział w składkach pomiędzy duchowieństwem jest ogólny, przeto czas nie zdaje się być zbyt dalekim, w którem się dojdzie do zamierzonego celu.

Myśl łączenia wspólnych sił celem niesienia sobie wzajemnej pomocy, na wzór stowarzyszeń świeckich, powinna być na seryo przyjęta przez ogół duchownych i energicznie w życie wprowadzona. Póki Kościół nie został pozbawiony majątku, na który się składała przez wieki pobożna ofiarność wiernych; póki czasy były tańsze, a potrzeby ludzi w ogóle i księży były mniejsze; póki i dobrobyt pomiędzy ludźmi był większy; póki nie było tylu chrześcian, (a głównie majętniejszych) zarażonych niewiarą lub indyfferentyzmem, i wreszcie, póki katolicy skutkiem żywszej wiary nie cierpieli, iżby biedę znosili ci, którzy ołtarzowi i zbawieniu dusz ich służą, dotąd byli duchowni wolnymi od trosk o potrzeby materyalne, jak ongi wolne było pokolenie Lewi pomiędzy pokoleniami Izraela. Dziś zaś rzeczy stoją całkiem inaczej. Dzisiaj bieda we wielu miejscach między duchowieństwem, mianowicie pomiędzy tem, które zaczyna pracować, i tem, które nie może dłużej pracować, poczyna już bezkarnie się szerzyć. Nie powinien wprawdzie żaden kapłan gromadzić bogactw, ani w bogactwa opływać; lecz równie nie godzi się, aby cierpiał niedostatek, i nie mógł zaspokoić skromnych potrzeb człowieka wykształconego.

Różne istnieją środki ku zaradzeniu temu złemu. Między innemi zaliczyć tu wypada gorliwe wypełnianie obowiązków pasterskich i kapłańskich. To bowiem wzmacnia wiarę i dobre obyczaje pomiędzy ludźmi, skutkiem czego i dobrobyt i ofiarność się powiększa, a grosz dawniej marnowany, (zwłaszcza przez pijaństwo ludu) może być tym razem obrócony na służbę Bożą lub utrzymanie sług Kościoła. Następny środek zaradzenia ubóstwu duchownych spoczywa, jak wszystkim wiadomo, w rękach rządu. To też wypadałoby energicznie i wytrwale odzywać się do wysokiego rządu, mianowicie w parlamencie, aby sumiennie wypełniał swe obowiązki względem Kościoła, jakie na nim z różnych tytułów ciążą, a zwłaszcza skutkiem zabrania ogromnych dóbr kościelnych. Lecz środek ten w obec liberalizmu sfer rządowych nie obiecuje wielkiego sukcesu.

Zdaniem naszem środkiem na dzisiejsze czasy najodpowiedniejszym i najrychlej mogącym wydać owoce, to własna wzajemna pomoc całego kleru przez zawiązywanie stowarzyszeń. We wszystkich czasach wszelkie stowarzyszenia, assocyacye, spółki różnego rodzaju i w różnych podjęte celach, zawsze miały wielkie znaczenie i wpływ na świecie, a i dzisiaj patrzymy na dzieła ich i działanie szerokie; widzimy, jak największe sprawy wykonują się połączonemi siłami ludzi. To samo mogłoby być i między duchowieństwem. W każdej dyecezyi jest zwykle kilkaset, a w każdej prowincyi kilka tysięcy kapłanów, łatwo więc utworzyć z nich stowarzyszenie wzajemnej pomocy na zabezpieczenie sobie pomocy od ognia, gradu, od biedy w czasie choroby, lub w starości. To zaś tem łatwiej dałoby się przeprowadzić, iż wielka część duchownych dostatecznie jest uposażona; iż w ręku wielu pojedyńczych członków znajdują się nieraz znaczne sumy; ci przeto mogliby corocznie składać swe datki na cel w mowie będący, teby ich nie przeciążyły, a z latami kapitały zakładowe zwiększyłyby się, więc tem samem składki członków zredukowałyby się do *minimum*, czego dowodem stowarzyszenie księży katolickich w Londynie. Członkowie żadnego stanu nie mogą tak łatwo łączyć się w stowarzyszenia, jak duchowni, ponieważ ich już łączy stała, wieczna organizacya, służąca za podstawę do każdego rodzaju wspólnego działania.

Nad zbawiennemi owocami takiego stowarzyszenia wzajemnej pomocy pomiędzy księżmi nie potrzeba się długo i szeroko rozwodzić. Jak połączone siły stowarzyszeń młodzieży, rzemieślników, urzędników, nauczycieli, przemysłowców, przedsiębiorców handlowych i przemysłowych niesłychanie błogo działają i dla pojedynczych członków i dla ogółu, tak i o pomyślnych korzyściach stowarzyszeń duchownych wątpić wcale nie można. Jużby żaden ksiądz nie potrzebował pieniędzy chować na przypadek choroby lub starości; jużby żaden nie był skazany na biedę w starości, na litość ludzi; różnica pomiędzy posadami bogatemi a ubogiemi mniej byłaby rażącą; jednem słowem nie tylko pojedyncze osoby zyskałyby na tem, lecz cały nasz stan i cały Kościół. A nadto, ponieważ duchownego mienia już bardzo wiele zabrano, ponieważ wcale nie można wiedzieć, czy jakiego pięknego poranku i u nas nie nastanie rząd, któryby nie zechciał sięgnąć po resztki mienia duchownego, dla tego należałoby wcześnie założyć stowarzyszenie wzajemnej między klerem pomocy, któreby było oparte na prawie świeckiem o stowarzyszeniach, i według tegoż przepisów zawiązane.

Oby tą sprawą zająć się chcieli duchowni, mający wpływ i znaczenie, a z pewnością w niedalekiej przyszłości położenie materyalne kleru byłoby zapewnione.

* * *

Smyrna 8 marca 1879. (*Polacy w Smyrnie i okolicy*). Dzięki uprzejmości O. Wilczyńskiego, gwardyana konwentu OO. Reformatów w Krakowie, otrzymaliśmy list (O. Kiefera, reformata) ze Smyrny, z którego zamieszczamy ustępy, obchodzące bliżej nas Polaków. Czytamy w tym liście:

....Zbliża się wielka uroczystość, bo 800letnia rocznica męczeństwa św. Stanisława, biskupa. Bez wątpienia z różnych i z dalekich stron odbędą się pielgrzymki do grobu św. Stanisława, my zaś tutejsi Polacy tego uskutecznić nie możemy i dla tego, choć się starać będziemy połączyć się duchem z tamtejszymi Polakami w oną wielką uroczystość u grobu św. Stanisława się korzącymi, to jeszcze i kochanego O. gwardyana proszę, aby włączył w modlitwy swoje, potrzeby duchowne i doczesne nas, Polaków tutejszych. A może to zainteresuje kochanego O. gwardyana, jeżeli wyliczę wszystkich tutejszych Polaków. Na czele postawię O. Szymona Wilczyńskiego, którego O. gwardyan poznał przeszło 2 lat temu w Wieliczce, kiedy O. Szymon powracał z Jerozolimy. Uczy się ze mną greckiego języka, którym w bieżącym roku rozpocznie miewać nauki, których ja już kilka w języku tym Bogu dzięki miałem. Językiem włoskim tak O. Szymon jako i ja już władamy. Ale trzeba nam jeszcze szczerze pracować, aby tu zadosyć uczynić obowiązkom. Dalej mamy tu brata

Tomasza Szyszkę. W Bursabacie, w innym klasztorze naszym, o kwandrans jazdy ztąd koleją oddalonym, mieszka O. Tyburcy Dybol. Tu w Smyrnie mamy Siostrę Miłosierdzia, Jadwigę Zaleską, nadzwyczaj biegłą w języku greckim, którym językiem od roku co niedzieli wykłada katechizm ubogim, których się wielu zbiera. Ubodzy za to, że się schodzą, zostają co kwartał wynagrodzeni ubiorem. W klasztorze „Dames de Sion“ t. j. zakonnic, założonych przez ks. Ratisbonne, jest także jedna polka zakonnica. Z osób cywilnych jest tu pan August Żaba, były konsul rossyjski, teraz emerytowany; dalej p. Antonowicz, dyrektor telegrafu tureckiego; p. Lityński, znakomity krawiec, który ma w Galicyi krewnych, a między tymi jednego brata księdzem; p. Paweł Maszczyński, krawiec; p. Hipolit Wardyński, lakiernik i malarz; Karol N. także malarz; Kazimierz N. cierpiący na umyśle i dwie polki, pp. Józefa i Natalia Zajączkowskie, także jakiś służący Gutowski. W okolicy, tj. w Metelinie, jest przy telegrafie p. Teodor Smoliński, a na wyspie Samos także przy telegrafie polak jeden. W Konstantynopolu mamy w naszym klasztorze O. Anastazego Szpręgę, a ostatnim tutejszym polakiem jestem ja. Co się tyczy położenia naszego, mieliśmy tu zawsze spokój, a Kościół ma tu dość swobody. Szkoły mają w rękach zakonnicy i to OO. Lazaryści, Mechitaryści, bracia szkolni. Ci ostatni mają szkoły dla bogatych i ubogich. OO. Reformaci, Dominikanie i Kapucyni mają szkółkę dla ubogich; „Dames de Sion“ mają szkołę dla bogatych, a Siostry Miłosierdzia szkołę dla uboższych dziewcząt. Jest też lazaret jeden austryacki, a drugi francuzki.

* * *

Z nad Dniestru. W Czernelicy odbyła się missyjka pod przewodem xx. Baczyńskiego i Sebastyańskiego. Rozpoczęli ją 14 lutego wieczorem, a skończyli 19 lutego w południe. Lud korzystał gromadnie, zarówno obrz. łać. jak gr. kat., a od 6 rano do 8 wieczór nie ustępował, chyba na chwilę w południe. Kościół był literalnie nabity, chociaż prócz miejscowych, nikt obcy nie brał udziału, czemu się dziwić nie można, gdyż pora zimowa prawie niemożliwym czyni przystęp do kościoła, a nadto w tym czasie nie podobna było odprawiać nabożeństwa zewnątrz kościoła. Kompetentów do spowiedzi było około 1600, przeważnie z generalną spowiedzią. Rzecz dziwna, że lud ruski lepiej i jaśniej zrozumiał, o co rzecz chodzi, jak lud łaciński, zadając kłam twierdzeniu, jakoby polski język był obcym dla rusinów. Niestety — *messis multa, sed operarii pauci.* XX. missyonarze byli zajęci na ambonie, mało mogli słuchać spowiedzi; z sąsiadów r. g. & r. l. zaproszonych przybyło bardzo mało. Jeden tylko miejscowy proboszcz ruski, ks. Michał Popiel, przesiadywał po całych dniach w konfessyonale, ale to staruszek 70letni, nie mógł zrobić tyle, ile pragnął, ztąd wielu odeszło bez pokarmu duchownego, pomimo, że przez kilka dni po missyi mnóstwo ludu oblęgało konfessyonał. Z tem wszystkiem skutki nie małe. Samych parafian czernelickich ślubowało od wódki około 200 osób — zaś r. g. też nie mało. Dzięki Bogu i za to. Podobna missya odbyła się też w Zaleszczykach.

* * *

Ze Lwowa 19 marca. (*Rekollekcye dla pań*). Od 11 do 14 b. m. odbywały się pod przewodnictwem ks. Stanisława Załęskiego T. J. rekollekcye, które corocznie urządzają w swym domu dla pań i panien tak lwowskich, jak i z prowincyi, zakonnice Zgromadzenia najśw. Serca Jezusowego. Że tegoroczne rekollekcye udały się pod każdym względem, świadczy tak niezwykła liczba, biorących w nich udział (około 70 pań i panien) jako też ogólne zadowolenie sz. rekollektantek. I nie mogło być inaczej, skoro ks. Załęski, obok gruntownie opracowanych medytacyj i konsideracyj, rozwinął niezwykłą znajomość tutejszych towarzyskich stosunków. Jak w każdem większem mieście, tak i we Lwowie, znajdą się obok wielkiego poświęcenia się i prawdziwej pobożności, rozmaite wady i wkradające się niepolskie i niekatolickie zwyczaje, z któremi oswajają się zwolna i lepszego ducha niewiasty, a które jednak muszą razić. Ks. Załęski ma wielką zasługę, że w formie ujmującej a mimo to z kapłańskiem namaszczeniem zwrócił uwagę na wszelkie niestosowności i wykazał potrzebę powrócenia do surowości staropolskich zwyczajów, gdzie każda niewiasta samą swą obecnością umiała poskramiać każdą płochość i lekkość w mowie. Z wrażenia, jakie sprawiły tegoroczne rekollekcye, wnosić można śmiało, że liczba odprawiających rekollekcye zwiększy się znacznie w przyszłym roku.

Kronika.

Hiszpania. (*Odkrycie grobu św. Jakóba w Kompostelli).* W hiszpańskim dzienniku *Porvenir* de *Santiago* (św. Jakóba w Kompostelli) znajdujemy, jak podaje *L'Univers*, następującą zajmującą wiadomość:

„Czytelników naszych“ — czytamy w wspomnionym dzienniku — „zadziwiło zapewne milczenie, jakie zachowaliśmy co do robót, podjętych w kościele katedralnym w celu odkrycia grobów tego św. apostoła i jego dwóch uczniów.

„Szanując roztropność, z jaką unikano rozgłosu w tej sprawie, nie chcieliśmy powtarzać pogłosek, nie zupełnie pewnych; lecz dziś, kiedy pogłoski te zdają się spoczywać na trwałych podstawach, kiedy osoby z różnych warstw społeczeństwa, pomiędzy któremi niektóre całkiem wiarogodne, twierdzą, że znaleziono w katedrze pod ołtarzem wielkim urnę, mieszczącą w sobie kości tego „syna gromu“ i groby jego uczniów, przerywamy milczenie, by wynurzyć radość, jakiej doznajemy z powodu wypadku tak szczęśliwego i by wyrazić uznanie tym, którzy przez swe zabiegi wytrwałe przyczynili się do osiągnięcia tak szczęśliwego skutku“.

„Ludność miasta Santiago wielkiej oddaje się radości. Wkrótce będzie mogła — podług wieści wiarogodnych — zwiedzać grób swego św. Apostoła i modlić się do niego; i to miasto, zawdzięczające swe istnienie, rozgłośne imię i owe pamiątkowe zabytki, szczątkom owym chwalebnym, które u siebie przechowuje, będzie zwiedzane przez tych, którzy z gorącą wiarą w sercach przybywać będą, by

w kornej modlitwie uczcić i prosić o pomoc tego, co miecza swego dobył przeciw armiom Maurów, uciskających w owym czasie naszą drogą ojczyznę".

Tenże dziennik oświadcza, że, pisząc powyższą wiadomość, nie mógł był jeszcze stwierdzić faktu w niej ogłoszonego, lecz, że w ostatniej chwili dowiaduje się, iż Jego Eminencya, kardynał arcybiskup, za wspólną uchwałą kapituły, polecił odspiewać nazajutrz w kościołach *Te Deum* na podziękowanie za ten szczęśliwy wypadek. Wieczorem zaś przed dziękczynieniem miano z jego polecenia dzwonić we wszystkich kościołach miasta.

Dziennik *Porvenir* wyraża swą wielką radość z powodu tego szczęśliwego odkrycia, które zatwierdza tradycye i dzieje Kompostelli, i obiecuje ogłosić w obszerniejszym artykule więcej szczegółów tego radośnego zdarzenia.

Meran. Zarząd Stowarzyszenia, wspierającego chorych księży rz. kat., zostających na kuracyi w Meranie, przysyła nam dalszy spis przybyłych członków. Przystąpili zaś:

1. Jako wspierający członkowie, przyjmując corocznie do odprawienia nieco intencyj mszalnych: a) *z dyecezyi przemyskiej*: ks. Feliks Buchwald, dziekan i proboszcz w Dobrzechowie; ks. Wincenty Machonik, proboszcz w Połomyji; ks. Wojciech Białas, wikary w Połomyji; ks. Jan Mączyński, proboszcz w Niebylcu; ks. Zygmunt Szymczakowski, wikary w Zgłobniu; ks. Zacharyasz Tyburski, komendarz w Trześniowie; ks. Franciszek Czaszyński, proboszcz w Sanoku; ks. Ludwik Fleiszmann, proboszcz w Besku; ks. Józef Data, proboszcz w Strachocinie; ks. Edward Winnicki, proboszcz w Grabownicy; ks. Józef Rządca, proboszcz w Głogowie; ks. Jakób Czarnota, wikary w Głogowie; ks. Leon Sroczyński, proboszcz w Przewrotnem; ks. Maury Wierzboń, wikary w Przewrotnem; ks. Franciszek Szaynok, prob. w Raniżowie; ks. Józef Wacławik, wikary w Raniżowie; ks. Franciszek Jagoda, komendarz w Spiach; ks. Andrzej Łyczko, wikary w Spiach; ks. Tomasz Kiełbusiewicz, proboszcz w Dzikowcu; ks. Jan Szczepek, wikary w Dzikowcu; ks. Paweł Sapecki, proboszcz w Sędziszowie; ks. Jan Gwoździowski, wikary w Sędziszowie; ks. Józef Juszczyk, proboszcz w Trzcianie; ks. Szymon Dziedzic, wikary w Swilczy; ks. Jan Kopystyński, dziekan i proboszcz w Dębowcu; ks. Józef Burgilewicz, proboszcz w Hartlowy; ks. Walenty Wojtalik, proboszcz w Żmigrodzie; ks. Jan Tabaczyński, proboszcz w Kobylanach; b) *z dyecezyi tarnowskiej*: ks. Antoni Dobrzański, wikary w Tuchowie; c) *z archidyecezyi lwowskiej*: ks. Kalikst Turkuł, proboszcz w Jazłowcu; ks. Karol Klusik, wikary w Jazłowcu; ks. Jan Hussakiewicz, wikary w Borszczowie; ks. Józef Jemioło, wikary w Skale; ks. Jan Głębocki, dziekan i proboszcz w Czerwonogrodzie.

WIADOMOŚCI DYECEZALNE.

Metropolia Lwowska.

Expos. can. otrzymał ks. M. Trzciński, prob. w Buszczu. Przeniesiono wikarych: ks. Kazim. Aktyla z Brzeżan i ks. Feliksa Józefowicza ze Strussowa, obydwóch do Buczacza, zaś ks. Ferdynanda Bassarabowicza z Horodenki do Brzeżan.

Dyecezya Tarnowska.

Dnia 17 marca † opatrzony śś. sakr. ks. Antoni Sapada, prob. w Gromniku, ur. 1807, ord. 1831, instyt. 1836. Konkurs rozpisany do 28 kwietnia b. r. Prawo patronatu wykonuje W. Edward Dzwonkowski. Administracyą tej parafii objął ks. Piotr Lewandowski, wikary w Tuchowie. Otrzymali expos. can. ks. Jan Szaflarski, prob. w Tylmanowej i ks. Jakób Wolny, prob. w Łętowni; zaś Roch. et Mant. otrzymał ks. Józef Górkiewicz, dziekan i prob. w Mucharzu. Przeniesiono ks. Ant. Kudasika z Wadowic do Jordanowa.

Ofiary.

Na umierających z głodu Chińczyków złożyły: SS. Felicyanki z Grzymałowa 2 złr.

Na missyą polską w Bułgaryi złożyli: Redakcya *Wiad. Kość.* i *Boni Pastoris* 5 złr.; W. Jaroszyńska z Błudnik 10 złr.; ks. Michał Byszewski 1 złr. Razem 16 złr.

Z drukarni Ludowej we Lwowie, pod zarządem Stanisława Baylego.